

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

A decorative graphic on the left side of the page. It features several overlapping circles in shades of blue and pink. A prominent white spiral is centered within one of the circles. A large, semi-transparent pink circle is positioned on the right side of the page, partially overlapping the text 'ZGODOVINA'.

ZGODOVINA

Učni načrt

OSNOVNA ŠOLA

ZGODOVINA

Dvojezična osnovna šola

6. razred: 35 ur
7. razred: 70 ur
8. razred: 70 ur
9. razred: 64 ur

UČNI NAČRT

ZGODOVINA

Osnovna šola; Dvojezična osnovna šola

Predmetna komisija:

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo, predsednik

dr. **Dragan Potočnik**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, član

Bernarda Gaber, Zavod RS za šolstvo, članica

mag. **Marjeta Šifrer**, OŠ Naklo, članica

dr. **Aleš Gabrič**, Inštitut za novejšo zgodovino, član

Marjan Rode, OŠ Bičevje, član

Elissa Tawitian, OŠ Ivan Cankar Vrhnika, članica

mag. Jelka Razpotnik, Gimnazija Šentvid, članica

mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo, članica

Prilagoditev za dvojezične šole: **Magdalena Bohnec**, dvojezična OŠ, Lendava

Recenzenta:

dr. **Peter Štih**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

mag. **Andreja Polanšek**, OŠ Križe

Strokovni pregled: dr. **Danijela Trškan**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Katja Križnik**

Oblikovanje: **Suzana Kogoj**

Prelom: **Kočevski tisk**

Ljubljana, 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:93/94(0.034.2)

UČNI načrt. Zgodovina [Elektronski vir] : dvojezična osnovna šola / predmetna komisija Vojko Kunaver ... [et al.]. - Ljubljana :
Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Zgodovina_dvojezicna_OS_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-804-5 (Zavod RS za šolstvo)

1. Kunaver, Vojko
244113408

Sprejeto na 114. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 12. 6. 2008.

VSEBINA

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	5
3 CILJI IN VSEBINE.....	6
3.1 Cilji in vsebine 6. razreda	6
3.2 Cilji in vsebine 7. razreda	8
3.3 Cilji in vsebine 8. razreda	13
3.4 Cilji in vsebine 9. razreda	20
4 PRIČAKOVANI REZULTATI	24
4.1 Pričakovani rezultati za napredovanje v višji, 7. razred	24
4.2 Pričakovani rezultati ob koncu drugega triletja (6. razred)	24
4.3 Pričakovani rezultati za napredovanje v višji, 8. razred	25
4.4 Pričakovani rezultati za napredovanje v višji, 9. razred	26
4.5 Pričakovani rezultati 9. razreda	27
4.6 Pričakovani rezultati ob koncu tretjega triletja	28
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	33
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	35
7 VREDNOTENJE.....	37

1 OPREDELITEV PREDMETA

Zgodovina je v osnovni šoli obvezni splošni izobraževalni predmet, od 6. do 9. razreda. Učni načrt je zasnovan procesnocijlno, tako da omogoča uresničevanje ciljev pouka zgodovine in osnovnošolskega izobraževanja.

Pouk zgodovine naj pri učencih spodbuja zanimanje za preteklost slovenskega in madžarskega naroda in prostora ter za preteklost celotne človeške družbe. Učenci pri predmetu spoznavajo in proučujejo najpomembnejše zgodovinske dogodke, pojave ter procese iz slovenske, madžarske, evropske in svetovne zgodovine.

Številni raznovrstni primeri in zgledi spodbujajo razumevanje življenja, delovanja, miselnosti in ustvarjalnosti v posameznih obdobjih človeške zgodovine ter omogočajo spoznavanje in razumevanje sebe kot posameznika in člana družbe.

Znanje zgodovine vpliva tudi na učenčevo oblikovanje stališč in vrednot, zato je treba v pouk vključevati multiperspektivne primere, zglede in izkušnje. V pouk naj se vključuje tudi razne zgodovinske vire in interpretacije iz raznovrstne strokovne literature. Učenci naj pri pouku izostrijo spretnost preprostega zgodovinskega raziskovanja ob delu z raznimi zgodovinskimi viri, v katerih bodo znali poiskati dokaze in argumente za svoje zaključke, poglede, mnenja in stališča ter jih znali tudi zagovarjati.

Učni načrt je zasnovan tako, da učitelj teme glede na zanimanje učencev izbira, razširja in pogloblja. V osnovi je približno 75 odstotkov vsebin obveznih, do 25 odstotkov pa jih je takšnih, ki jih učitelj izbira skupaj z učenci, glede na njihov interes in po svoji strokovni presoji. Izbirne teme in cilji so v učnem načrtu zapisani *poševno*. Učitelj naj bi predvidoma (lahko tudi skupaj z učenci) izmed dveh ali več izbirnih tem v 7. in 8. razredu izbral vsaj po eno po vsakem obveznem tematskem sklopu, v 6. razredu bi od štirih ponujenih izbirnih tem izbral vsaj tri (lahko tudi vse štiri, če jim to uspe časovno obravnavati), v 9. razredu pa naj bi učitelj poleg treh obveznih obdelal vsaj še eno izbirno temo.

Učni načrt je zasnovan tematsko in kronološko. V 6. razredu prevladuje tematski pristop, v 7., 8. in 9. razredu pa so teme razporejene kronološko progresivno. Pri zasnovi tega predloga učnega načrta za zgodovino v osnovni šoli nam je bil za osnovo učni načrt iz leta 1998, posodobitve in spremembe v konceptu pa so nastale predvsem zaradi spoznanja stroke in učiteljev praktikov, da je nujno del vsebin ponuditi izbirno, v učni načrt pa vključiti tudi dosežke, ki jih učenci pridobijo pri zgodovini v OŠ ob koncu drugega in tretjega triletja.

Procesna zasnova učnega načrta omogoča vključevanje tudi številnih dejavnosti v različne oblike pouka, ki se lahko izvajajo v učilnicah in zunaj v obliki ekskurzij, terenskega in projektnega dela ipd.

2 SPLOŠNI CILJI/ KOMPETENCE

Učenci/učenke so zmožni:

- razširjati in poglobljati znanje o najpomembnejših dogodkih in procesih iz svetovne, evropske in nacionalne zgodovine ter razvijati sposobnost uporabe zgodovinskih pojmov;
- ob poglobljanju in razširjanju znanja iz slovenske in madžarske zgodovine razvijati zavest o narodni identiteti in državni pripadnosti;
- na primerih iz krajevne zgodovine presojeti pomen ohranjanja kulturne dediščine;
- razvijati spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti posameznih zgodovinskih obdobj;
- z raziskovalnim učenjem poglobljati in razširjati znanje o vsakdanjem življenju, delu in miselnosti ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih in vzrokih za njihovo spreminjanje;
- z uporabo in učenjem ob raznih zgodovinskih virih in literaturi razvijati spretnosti preproste uporabe zgodovinskih raziskovalnih metod, prilagojenih starosti in zmožnostim učencev;
- razvijati spretnosti preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih podatkov in dokazov iz zgodovinskih virov in literature in informacij, zbranih in izbranih iz drugih medijev, za raziskovanje in poznavanje življenja ljudi v preteklosti;
- po svojih zmožnostih razvijati spretnosti uporabe zgodovinskih virov in informacij z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije pri pouku zgodovine;
- vrednotiti vlogo knjižnic, muzejev in arhivov;
- z učenjem ob raznih in multiperspektivnih zgodovinskih virih in literaturi iz različnih medijev razvijati spretnosti kritične presoje zgodovinskih dogodkov in pojavov v preteklosti in sodobnosti;
- razvijati preproste spretnosti in veščine primerjanja, analiziranja, sintetiziranja, presojanja, oblikovanja samostojnih utemeljenih zaključkov, pogledov, mnenj in stališč, vživljanja v perspektive in snovanja izvirnih predlogov in rešitev;
- razvijati razumevanje in spoštovanje različnih kultur, ver, ras in skupnosti;
- razvijati pomen vzpostavljanja in ohranjanja enakopravnosti med spoloma ter pozitiven odnos do ljudi s posebnimi potrebami;
- preko stikov z učenci iz Slovenije in tujine primerjati različne načine življenja;
- predstaviti svoje znanje ustno, pisno, grafično, ilustrativno in z IKT;
- ob raznovrstnih in multiperspektivnih primerih in zgledih iz zgodovine razvijati dojemljivost za vrednote, pomembne za življenje v sodobni demokratični družbi: strpnost v medsebojnih stikih in odnosih, spoštovanje drugačnosti in različnosti, medsebojno sodelovanje, spoštovanje človekovih pravic in demokratičnega državljanstva;
- pripravljati se na samostojno in odgovorno ravnanje v življenju kot posamezniki in kot člani družbe.

3 CILJI IN VSEBINE

3.1 Cilji in vsebine 6. razreda

1. OBVEZNA TEMA: OSTANKI PRETEKLOSTI (SPOZNAVAMO ZGODOVINO)

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • razvijejo zavest o tem, kaj je zgodovina, • pojasnijo pomen časa v zgodovini, • naštejejo zgodovinska obdobja in znajo vanje umeščati leta, desetletja, stoletja; • razlikujejo in primerjajo različne vrste zgodovinskih virov, • opišejo pomen raznih institucij za razumevanje zgodovine; • primerjajo in poznajo pomen izuma pisave in različne pisave skozi zgodovino, • pojasnijo pomen tiska in knjig za širjenje znanja in informacij ter proučevanje preteklih dogodkov.	Kaj uči in kaj je zgodovina? Kaj je zgodovina? Zgodovinski čas Štetje let Zgodovinska obdobja Kako spoznavamo preteklost? Zgodovinski viri: pisni, ustni in materialni Muzeji, knjižnice in arhivi Pomen arheologije Od prvih zapisov do tiskane knjige Od zapisov na kamnu do pisave (vrste pisav) Sredstva in materiali za pisanje skozi zgodovino Izum tiska in prve tiskane knjige Izid prve tiskane knjige v madžarskem jeziku

2. IZBIRNA TEMA: ČLOVEK RAZMIŠLJA, USTVARJA IN GRADI

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • primerjajo človeška bivališča in ugotavljajo vzroke za takšno gradnjo, • opišejo razlike v bivanjski kulturi nekoč in danes,	Pregled gradnje človeških bivališč skozi zgodovinska obdobja Od preproste hiše do sodobne stolpnice

• <i>pojasnijo gradnjo bivališč in poznajo njihovo namembnost;</i> • <i>opišejo, zakaj je kolo eden od najpomembnejših človekovih izumov;</i> • <i>primerjajo razne izume in poznajo njihovo ključno vlogo v zgodovinskih obdobjih (parni stroj, elektrika, nafta)</i>	<i>Vrste gradbenega materiala</i> <i>Vrste bivališč na Madžarskem v različnih zgodovinskih obdobjih</i> <i>Izum kolesa in njegov pomen za razvoj raznih dejavnosti</i> <i>Splošen pregled najpomembnejših izumov skozi zgodovino</i>
--	--

3. IZBIRNA TEMA: ZAČETKI ZNANOSTI, UMETNOSTI IN VEROVANJA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • <i>pojasnijo pomen znanosti za razvoj človeštva,</i> • <i>predstavijo temeljne dosežke znanosti, umetnost in verovanja v starem veku,</i> • <i>opišejo vlogo umetnosti, znanosti in verovanja za življenje ljudi v starem veku.</i>	<i>Začetki znanosti v času visokih kultur</i> <i>Mumificiranje v starem Egiptu</i> <i>Začetki medicine</i> <i>Začetki matematike in astronomije</i> <i>Umetnost starega veka</i> <i>Začetki verovanja</i>

4. IZBIRNA TEMA: NAČIN ŽIVLJENJA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • <i>primerjajo vlogo in pomen družine skozi različna zgodovinska obdobja,</i> • <i>opišejo tipe družin in ugotavljajo, kako so se družbene vloge očeta, matere in otrok spreminjale,</i> • <i>presodijo, zakaj je bilo življenje na podeželju drugačno kot v mestu;</i> • <i>opišejo značilnosti nomadskega življenja Madžarov in navedejo vzroke za prehod v agrarno družbo;</i> • <i>naštejejo in pojasnijo pravila za sožitje pri življenju v skupnosti.</i>	<i>Družina skozi zgodovino</i> <i>Položaj in vloga moških, žensk in otrok</i> <i>Vzgoja otrok skozi zgodovino</i> <i>Življenje na podeželju in v mestu nekoč in danes</i> <i>Način življenja Madžarov skozi zgodovinska obdobja</i> <i>Pravila za sožitje in življenje v skupnosti (strpnost, multikulturnost ...)</i>

5. IZBIRNA TEMA: KULTURNA DEDIŠČINA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo in naštejejo vrste kulturne dediščine, • opišejo šege in navade, ki so se ohranile do danes, • primerjajo različne vrste rokodelske dediščine, • primerjajo kulturo prehranjevanja nekoč in v današnjem času ter ugotavljajo vzroke za razlike.	<i>Kulturna dediščina</i> <i>Delo etnologa</i> <i>Šege in navade</i> <i>Domača obrt</i> <i>Tradicionalne jedi na Slovenskem</i> <i>Tradicionalne jedi na Madžarskem</i> <i>Kultura prehranjevanja nekoč in danes</i>

3.2 Cilji in vsebine 7. razreda

1. OBVEZNA TEMA: PRAZGODOVINSKI LJUDJE

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • pojasnijo antropološke poteze človeka in naravno okolje, ki je vplivalo na njegov razvoj, • opišejo razvoj materialne in duhovne kulture predzgodovinskih ljudi, • primerjajo pridobitve materialne kulture v posameznih obdobjih prazgodovine, • razložijo pomen kopičenja znanja, ki je pomagalo k izboljševanju življenjskih pogojev.	Od živalskega prednika do homo sapiensa Lovsko-nabiralniški način življenja Poljedelci in živinorejci se stalno naselijo Obdelovalci kovin omogočijo boljše orodje in orožje

2. IZBIRNA TEMA: PRAZGODOVINA NA SLOVENSKEM

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • pojasnijo osnovne razvojne poteze materialne in duhovne kulture predzgodovinskih ljudi na tleh današnje Slovenije, • razložijo vpliv naravnih možnosti in sosednjih kultur na uveljavljanje posameznih pridobitev, ki so pomagale k izboljševanju življenjskih pogojev oz. uveljavitvi nove stopnje razvoja materialne kulture na tleh današnje Slovenije.	<i>Arheološka najdišča na Slovenskem</i> <i>Od spodmolov in jam preko kolišč do gradišč</i>

3. IZBIRNA TEMA: UMETNOST PRAZGODOVINSKIH LJUDI

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo značilne stilne oblike prazgodovinske umetnosti, • razložijo vzroke, ki so verjetno vplivali na duhovni svet prazgodovinskih ljudi, • ob primerih prazgodovinske umetnosti opišejo življenje tedanjih ljudi.	<i>Prizori iz življenja na jamskih slikah</i> <i>Duhovni svet prazgodovinskega človeka v motiviki na kosteh in lončenini</i> <i>Razdeljena družba na prizorih situlske umetnosti</i>

4. OBVEZNA TEMA: STARI EGIPT IN CIVILIZACIJE RODOVITNEGA POLMESECA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • razložijo, kateri pogoji so vplivali na nastajanje prvih civilizacij, • opišejo delitev družbe prvih držav, • analizirajo vzroke za nastanek arhitekturnih dosežkov in razvoja znanja; • razložijo in opišejo verske značilnosti starih ljudstev.	<i>Država in ljudje</i> <i>Kulturne značilnosti najstarejših civilizacij</i> <i>Vera in znanje</i>

5. IZBIRNA TEMA: STARA INDIJA, KITAJSKA, AMERIKA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • Razložijo, da so se poleg sredozemskega prostora razvijale tudi druge, oddaljene civilizacije, • analizirajo njihov doprinos k razvoju skupnih znanj človeštva, • analizirajo temeljne družbene in verske značilnosti neevropskih civilizacij.	<i>Arhitektura, znanje, umetnost</i> <i>Družba in verovanje</i>

6. IZBIRNA TEMA: KULTURNA DEDIŠČINA STARIH CIVILIZACIJ EGIPTA, MEZOPOTAMIJE IN BLIŽNJEGA VZHODA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • razložijo vzroke za gradnjo velikih stavb in templjev in razmislijo o poteku gradenj, • na podlagi slikovnega gradiva primerjajo gradnje v deželah starega Orienta, • naštejejo vrste orientalskih pisav in jih primerjajo med seboj, • primerjajo verovanje ljudstev starega Vzhoda.	<i>Arhitektura, piramide, templji</i> <i>Hieroglifi, klinopis in alfabet</i> <i>Politeizem in monoteizem starega Vzhoda</i>

7. OBVEZNA TEMA: STARA GRČIJA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo temeljne družbene značilnosti predvsem klasičnega obdobja grške zgodovine; • razložijo grški prispevek k nastanku evropskega načina mišljenja; • analizirajo vzroke širjenja grške kulture po sredozemskem prostoru.	Kretsko-mikensko obdobje kot temelj grške civilizacije Mesto ustvarja zgodovino: špartanska in atenska družba Grki kot skupnost in kot tekmeci (grško-perzijske in peloponeške vojne) Prva demokracija. Obdobje klasične Grčije postavi temelje evropske misli Aleksander Makedonski poveže tedanje civilizacije

8. OBVEZNA TEMA: RIMSKA DRŽAVA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo razvoj rimske države od republike do cesarstva, • analizirajo vzroke, ki so pripeljali do nastanka sredozemskega imperija in vzroke njegovega propada, • opišejo novosti, ki so jih Rimljani prinesli v današnjo Slovenijo.	Mesto postane država Rim ali Kartagina? Od republike do cesarstva Rimljani v naših krajih

9. IZBIRNA TEMA: ANTIČNA KULTURA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • Pojasnijo pomen filozofije za razvoj znanstvenega načina mišljenja, • primerjajo grško in rimsko kulturo, • analizirajo razliko med krščanstvom in antičnim verovanjem v več bogov, • naštejejo gradbene dosežke in njihov pomen za gospodarstvo in vsakdanjik.	<i>Vpliv antične religije na kulturo</i> <i>Grško gledališče in rimski cirkus</i> <i>Grška znanost in filozofija kot temelja evropske misli</i> <i>Gradbeništvo Rimljanov</i>

10. IZBIRNA TEMA: ANTIČNO GOSPODARSTVO

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • sklepajo o povezavi med naravnimi možnostmi grškega in rimskega prostora z značilnim gospodarstvom teh dveh civilizacij, • utemeljijo pomemben vpliv obmorske lege na gospodarstvo, • razložijo pomen gospodarskih stikov za spremembe v načinu razmišljanja in življenja.	<i>S kmetijstvom se je preživljala večina antičnega prebivalstva</i> <i>Mesta so bila naselja obrtnikov in trgovcev</i> <i>Raznovrstnost grškega in poenotenje rimskega denarnega sistema</i> <i>Trgovanje grških in rimskih trgovcev po Sredozemlju</i>

11. IZBIRNA TEMA: ANTIČNI VSAKDANJIK

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo razlike in podobnosti položaja ženske pri starih Grkih in Rimljanih, • analizirajo izobrazbene možnosti prebivalstva pri teh dveh civilizacijah, • primerjajo pravna načela pri starih Grkih in Rimljanih.	<i>Antična družina in način bivanja</i> <i>Grška gyne in rimska femina</i> <i>Antično suženjstvo</i> <i>Grška vzgoja in rimska izobrazba</i> <i>Grška pravičnost in rimsko pravo</i>

12. OBVEZNA TEMA: SREDNJI VEK – OBLIKOVANJE NOVE KULTURNE IN POLITIČNE PODOBE EVROPE

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • razložijo vzroke za propadanje antične civilizacije in nastajanje nove kulture srednjeveške Evrope, • razložijo nastajanje političnega zemljevida današnje Evrope, • razložijo fevdalno družbo kot posledico srednjeveškega razslojevanja in naturalnega gospodarstva, • opišejo značilnosti prvih slovanskih državnih tvorb, • razložijo položaj slovenskega prostora in ljudi v okviru Svetega rimskega cesarstva; • pojasnijo temeljne značilnosti življenja srednjeveške družbe, • analizirajo kulturni in gospodarski pomen srednjeveških samostanov; • razložijo vse večji gospodarski in kulturni pomen srednjeveških mest, • opišejo srednjeveško umetnost in način razmišljanja.	Preseljevanje ljudstev – nastajanje nove Evrope Karolinška država – srednji vek Karantanija, Karniola in Spodnja Panonija Nastajanje evropskih držav Slovenski prostor v okviru Svetega rimskega cesarstva Graščaki in kmetje Samostani ohranjajo antično izročilo Meščani Kulturni dosežki srednjeveških ljudi in njihov pogled na svet

13. OBVEZNA TEMA: MADŽARI V SREDNJEM VEKU

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • ob zgodovinski karti navedejo smeri preseljevanja Madžarov od Urala do Panonske nižine; • opišejo okoliščine, ki so pripeljale do ustanovitve madžarske krščanske države; • opišejo pomen oblikovanja cerkvenih in kraljevskih županij v okviru »dežel krone sv. Štefana«; • navedejo posledice vdora Mongolov in poznajo obnovo države po njihovem odhodu; • opredelijo družbenogospodarske značilnosti Madžarske v času dinastije Arpadovcev; • opišejo gospodarski razcvet Madžarske v času anžuvinske dinastije.	Pradomovina in preseljevanje Madžarov Od naselitve do ustanovitve države Obdobje dinastije Arpadovcev Utrditev fevdalne družbe Zlata doba srednjeveške Kraljevine Madžarske

14. IZBIRNA TEMA: SREDOZEMLJE – PROSTOR SODELOVANJA IN NASPROTIJ MED KULTURAMI

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo temeljne značilnosti frankovske, arabske in bizantinske kulture, • razložijo vzroke konfliktov Evrope z arabskim svetom, • primerjajo kulturne razlike med Vzhodno in Zahodno Evropo.	<i>Stičišče civilizacij: Franki, Arabci, Bizanc</i> <i>Islam in križarji</i> <i>Osmanski imperij in Evropa</i>

15. IZBIRNA TEMA: KULTURNA PODOBA NEEVROPSKIH LJUDSTEV

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • analizirajo pomen Indije kot gospodarskega in kulturnega posrednika med Evropo in Kitajsko; • razložijo pomen stikov Evrope in Kitajske na primeru Marka Pola; • pojasnijo obseg in pomen svetovne mongolske države, • naštejejo temeljne kulturne dosežke ameriških staroselcev.	<i>Indija kot gospodarski in kulturni posrednik med Evropo in Kitajsko</i> <i>Marko Polo približa Kitajsko Evropi</i> <i>Mongolska država</i> <i>Kultura ameriških staroselcev</i>

3.3 Cilji in vsebine 8. razreda

1. OBVEZNA TEMA: MEJE ZNANEGA SVETA SE RAZŠIRIJO

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo okoliščine (razmere), ki so pripeljale do velikih geografskih odkritij, • ob zgodovinski karti analizirajo smeri potovanja velikih pomorščakov, • naštejejo razlike med starim in novim svetom, • pojasnijo posledice geografskih odkritij za stari in novi svet, • pojasnijo pomen trgovine s sužnji za novi svet in ga analizirajo z današnjega vidika človekovih pravic;	Vzroki za začetek odkritij Veliki raziskovalci in njihova odkritja Posledice odkritij in trgovina s sužnji Pomembni umetniki in znanstveniki iz obdobja humanizma in renesanse

• opišejo značilnosti humanizma in renesanse, • primerjajo dosežke humanizma in renesanse na tleh današnje Slovenije z evropskimi dosežki;	Značilnosti renesančne umetnosti Humanizem in renesansa na Slovenskem
• ovrednotijo vlogo Madžarov pri organizaciji obrambe pred turškimi vpadi;	Obdobje Hunjadijev na Madžarskem
• navedejo spremembe, ki jih je Madžarom v kulturnem razvoju prinesel humanizem;	Humanizem in renesansa na Madžarskem
• pojasnijo vzroke in posledice razpada srednjeveške madžarske države.	Na tri dele razdeljena Madžarska

2. IZBIRNA TEMA: POTOVANJE V SKRIVNOSTNE KRAJE AZIJE IN AFRIKE

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • predstavijo Livingstonovo in Stanleyjevo raziskovanje Afrike; • pojasnijo dosežke indijsko-islamske umetnosti.	<i>Po Livingstonovi poti v osrčje Afrike</i> <i>Tadž Mahal se na ogled postavi</i>

3. IZBIRNA TEMA: NOV POGLED NA SVET IN ČLOVEKA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opredelijo gospodarsko in politično podobo Italije ter sklepajo o vplivu posameznih vladarjev na pojav humanizma in renesanse; • primerjajo srednjeveško in renesančno umetnost; • vrednotijo položaj renesančnega umetnika v družbi.	<i>Italija – zibelka humanizma in renesanse</i> <i>Pomembni umetniki in znanstveniki iz humanizma in renesanse</i> <i>Nova vloga umetnika</i>

4. OBVEZNA TEMA: SPREMENJENA POLITIČNA IN VERSKA PODOBA EVROPE

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • opišejo vlogo Martina Lutra in vrednotijo njegov pomen za začetek reformacije; • pojasnijo vlogo in pomen slovenskih protestantov na domačih tleh in na tujem, • analizirajo vzroke za ohranitev protestantske vere v Prekmurju; • ovrednotijo pomen reformacije za madžarski kulturni razvoj; • pojasnijo vzroke za protireformacijo in sklepajo o posledicah njenega delovanja; • opredelijo širino turških vpadov; • sklepajo o posledicah islamizacije na Balkanu.	Nastop Martina Lutra in nastanek reformiranih cerkva Slovenski protestanti in razvoj slovenske kulture Odgovor Katoliške cerkve Reformacija in protireformacija na Madžarskem Širjenje osmanskega imperija Posledice širjenja osmanskega imperija

5. IZBIRNA TEMA: ŽIVLJENJE V OSMANSKI DRŽAVI

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • pojasnijo življenje na dvoru velikega sultana; • opišejo dosežke osmanske umetnosti in znanosti in njihov vpliv na evropsko kulturo, • primerjajo prednosti osmanske vojske pred evropskimi vojskami.	<i>Dvorno življenje</i> <i>Osmanska umetnost in znanost</i> <i>Pomen in moč vojske</i>

6. IZBIRNA TEMA: KMEČKI UPORI, EPIDEMIJE IN NARAVNE NESREČE

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo oblike ljudske pobožnosti; • pojasnijo vzroke in posledice kmečkih uporov in ugotavljajo podobnosti in razlike; • primerjajo kmečke upore v slovenskih zgodovinskih deželah z evropskimi; • navedejo posledice madžarskega kmečkega upora.	<i>Ljudske pobožnosti</i> <i>Vzroki in posledice kmečkih uporov</i> <i>Kmečki upori v slovenskih zgodovinskih deželah</i> <i>Kmečki upor pod vodstvom Györgya Dózse</i>

7. OBVEZNA TEMA: OD FEVDALNE RAZDROBLJENOSTI DO KONCA STAREGA REDA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • primerjajo različne oblike vladanja pred absolutizmom in v času absolutizma glede na položaj vladarja in države, • opredelijo vpliv vladanja na gospodarstvo in družbene odnose med posameznimi sloji; • opišejo glavne predstavnike razsvetljenstva in razberejo temeljno miselnost razsvetljenstva. • na primeru države razsvetljenega absolutizma vrednotijo posledice reform; • razložijo odnos Madžarov do uvedbe reform Marije Terezije in Jožefa II.; • argumentirajo pomen razsvetljskih idej pri nastanku ZDA, • utemeljijo vpliv nastanka ZDA na stari red v Evropi, • analizirajo razmere v Franciji pred revolucijo in analizirajo vpliv na izbruh revolucije, • opišejo potek francoske revolucije,	Od česa je bila odvisna moč vladarja v Kraljevini Franciji (absolutistična država) in Angliji (parlamentarna monarhija) Značilnosti razsvetljenstva in glavni predstavniki Pomen slovenskih narodnih buditeljev Država razsvetljenega absolutizma – habsburška monarhija (stanovska država), slovenske dežele v času Marije Terezije in Jožefa II. Nastanek ZDA Družbena, politična in gospodarska podoba ZDA Francija pred revolucijo – politična, gospodarska in družbena podoba države pred letom 1789 Revolucija v Franciji

• opredelijo posledice francoske revolucije in jih razvrstijo: politične – gospodarske – družbene (kratgoročne/dolgoročne), • ocenijo pomen jakobinskega gibanja kot simbol madžarskega narodnega odpora in napredka;	Madžarsko jakobinsko gibanje
• pojasnijo pomen Napoleona v času francoske revolucije, • analizirajo pomen Ilirskih provinc za razvoj slovenske narodne zavesti.	Napoleon in njegove vojne

8. IZBIRNA TEMA: NOVOVEŠKI VLADARJI IN NJIHOVE DRŽAVE

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • po suverenosti, nadzoru in človekovih pravicah primerjajo državo tedaj in danes, • vživijo se v vlogo izbranega vladarja.	<i>Država – v novem veku in danes</i> <i>Življenje in delo pomembnih vladarjev</i>

9. IZBIRNA TEMA: BAROK

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • primerjajo baročno in renesančno umetnost, • presojajo vpliv baročne umetnosti na oblačilno in bivanjsko kulturo; • utemeljujejo umetnost kot sredstvo političnega utrjevanja.	<i>Značilnosti baročne umetnosti</i> <i>Visoka in ljudska umetnost</i> <i>Vpliv (cerkvene in posvetne) politike na baročno umetnost</i>

10. OBVEZNA TEMA: INDUSTRIALIZACIJA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • pojasnijo temelje kapitalistične miselnosti; • opišejo potek svetovnega gospodarskega trikotnika; primerjajo gospodarske dejavnosti med razvitimi in nerazvitimi deli sveta; • opredelijo industrijsko revolucijo, • razložijo, zakaj se je industrijska revolucija pojavila v Veliki Britaniji, • naštejejo in pojasnijo pozitivne in negativne posledice industrijske revolucije.	Zgodnji kapitalizem Gospodarski tokovi med razvitimi in nerazvitimi deli sveta Industrijska revolucija v Veliki Britaniji Posledice industrijske revolucije Selitve Evropejcev

11. OBVEZNA TEMA: VZPON MEŠČANSTVA

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • analizirajo vzroke in posledice sprememb na zgodovinski karti Evrope pred dunajskim kongresom in po njem; • pojasnijo vzroke in posledice revolucije 1848, • pojasnijo zahteve madžarskega naroda, navedejo začetne dosežke revolucije, opišejo osvobodilni boj in njegov zlom; • utemeljijo značilnosti konservativnega in liberalnega političnega prepričanja v prvi polovici 19. stoletja, sredi stoletja in ob koncu stoletja; • povežejo nastanek političnih strank s širjenjem demokratičnih pravic; • utemeljijo prizadevanja za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank, • opišejo politični, gospodarski in socialni položaj Madžarske v dualistično urejeni državi.	Evropa po dunajskem kongresu Revolucija 1848 – vzroki in posledice Marčna revolucija na Madžarskem leta 1848 Politične spremembe v Evropi v drugi polovici 19. stoletja Moderni narodi – med prizadevanji za narodne pravice in nacionalizmom Širjenje demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja Slovensko narodno gibanje od kulturnega delovanja do nastanka političnih strank Srečni časi miru

12. IZBIRNA TEMA: PRVE KAPITALISTIČNE VELESILE IN IZUMI, KI SO SPREMENILI ŽIVLJENJE LJUDI

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • ob zgodovinski karti opišejo obseg svetovnega kolonialnega imperija; • primerjajo vlogo in pomen Japonske in ZDA konec 19. stoletja, • naštejejo najpomembnejše izume in dosežke v znanosti, • pojasnijo njihov vpliv na življenje ljudi.	<i>Od Španije in Portugalske do Nizozemske in Velike Britanije</i> <i>Japonska in ZDA – velesili prihodnosti</i> <i>Revolucija v prometu</i> <i>Revolucija v komunikaciji</i> <i>Revolucija v zdravstvu</i> <i>Razvoj naravoslovnih znanosti</i> <i>Razvoj družbenih znanosti</i>

13. IZBIRNA TEMA: ŽIVLJENJE LJUDI 19. STOLETJA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo položaj delavcev in prizadevanja za rešitev delavskega vprašanja; • presodijo posledice otroškega dela; • primerjajo vloge družinskih članov glede na socialni sloj družine, • primerjajo in opišejo odnos med javnim in zasebnim; • utemeljijo položaj družinskih članov z vidika enakopravnosti nekoč in danes.	<i>Položaj prvih delavcev</i> <i>Začetki reševanja delavskega vprašanja</i> <i>Otroci – delavci in ženska delovna sila</i> <i>Oblike družine v 19. stoletju</i> <i>Odnosi med družinskimi člani in njihove naloge; moška in ženska vloga</i> <i>Ženska – med resničnostjo in idealom</i>

14. IZBIRNA TEMA: UMETNOST V 19. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • opišejo medumetnostne sloge 19. stoletja in njihov vpliv na oblačenje, notranjo opremo, gradnjo; • primerjajo pojav prvih časopisov in kinematografov z današnjim stanjem; • pojasnijo umetnostne tokove 19. stoletja na Slovenskem.	<i>Umetnostni slogi 19. stoletja</i> <i>Fin de siècle in pojav množične kulture</i> <i>Umetnostna podoba v slovenskem prostoru</i>

3.4 Cilji in vsebine 9. razreda

1. OBVEZNA TEMA: POLITIČNE ZNAČILNOSTI 20. STOLETJA

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • opredelijo in razlikujejo temeljne značilnosti političnih sistemov 20. stoletja, • pojasnijo razliko med demokratičnimi, diktatorskimi in totalitarnimi oblikami vladavine, • opišejo in analizirajo največje politične prelome v 20. stoletju, • primerjajo politične značilnosti Evrope in sveta pred svetovnima vojnama in po njih, • razlikujejo politične razmere v času hladne vojne in po njej, • na konkretnem primeru razložijo razliko med vojaškim in političnim reševanjem sporov, • razložijo vzroke političnega povezovanja Evrope.	Svet v začetku 20. stoletja Prva svetovna vojna in mirovne pogodbe po vojni Kriza demokracije in vzpon diktatur in totalitarizmov Druga svetovna vojna Blokovsko razdeljeni svet Dekolonizacija tretjega sveta Povezovanje Evrope in Evropska skupnost

2. OBVEZNA TEMA: GOSPODARSKE SPREMEMBE V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • opredelijo in razlikujejo temeljne značilnosti gospodarskih sistemov 20. in 21. stoletja, • primerjajo učinkovitost kapitalističnega in socialističnega gospodarskega modela, • pojasnijo vzroke za gospodarsko rast in krize, • opišejo načine reševanja gospodarskih kriz, • analizirajo gospodarske vzpone po prvi in drugi svetovni vojni, • pojasnijo vzroke za gospodarsko povezovanje Evrope, • opišejo temeljne značilnosti globalizacije.	Industrializacija kot gibalno razvitega sveta Prva svetovna vojna poruši gospodarska razmerja Kapitalistična in socialistična gospodarska politika Gospodarsko povezovanje zahodnega sveta po 2. svetovni vojni Socialistični gospodarski model in njegov zlom Globalizacija in gospodarsko povezovanje na prehodu iz 20. v 21. stoletje

3. OBVEZNA TEMA: SLOVENCİ V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • opredelijo najpomembnejše zgodovinske odločitve Slovencev v 20. stoletju; • primerjajo nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski, kraljevini Jugoslaviji, federativni Jugoslaviji in samostojni Sloveniji; • analizirajo gospodarski in kulturni razvoj Slovencev v 20. stoletju; • pojasnijo vzroke za odločitve Slovencev za lastno državo Slovenijo; • opišejo značilnosti ustavne ureditve in življenje v Republiki Sloveniji.	Zadnja leta Avstro-Ogrske in nastanek Jugoslavije Slovenci med avtonomističnimi in centralističnimi težnjami Gospodarski in kulturni razvoj Slovenije Slovenci med 2. svetovno vojno V Jugoslaviji prevzame oblast Komunistična partija Življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji Samostojna Slovenija in mednarodno povezovanje Slovenije

4. OBVEZNA TEMA: MADŽARI V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
Učenci/učenke: • razložijo težnje Madžarov za utrditev demokratičnega reda, rešitev nacionalnega vprašanja in ohranitev celovitosti državnega ozemlja, • primerjajo politično, gospodarsko in kulturno življenje Madžarov pred podpisom trianonske pogodbe in po njem, • analizirajo vlogo Madžarske med drugo svetovno vojno (različni pogledi); • opišejo družbene, gospodarske in politične reforme v času destalinizacije; • opišejo potek mirnega prehoda iz sovjetske diktature v demokratično družbo, • analizirajo vključevanje Madžarske v Evropsko unijo.	Od vojne do vojne Obdobje konsolidacije Madžari med drugo svetovno vojno Od večstrankarskega sistema do enostrankarske diktature Življenje Madžarov pod sovjetsko oblastjo Revolucija in osvobodilni boj leta 1956. Sprememba režima

5. IZBIRNA TEMA: OD TELEGRAFA DO SVETOVNEGA SPLETA

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • <i>pojasnijo, kateri znanstveni dosežki so najpomembneje vplivali na življenjski slog ljudi v 20. stoletju,</i> • <i>primerjajo način raziskovanja nekoč, ko so raziskovalci delali v majhnih lastnih laboratorijih, in v 20. stoletju, ko država spodbuja in financira znanstveno delo,</i> • <i>primerjajo razliko med kulturnimi dobrinami, namenjenimi ozki eliti, in množično dostopnimi kulturnimi dobrinami,</i> • <i>pojasnijo soodvisnost izobrazbene strukture prebivalstva in hitrejšega gospodarskega razvoja,</i> • <i>kritično vrednotijo pretirano izrabo okoljskih potencialov.</i>	<i>Razvoj komunikacijskega omrežja</i> <i>Nova prevozna sredstva zblížujejo svet</i> <i>Sodobna znanost in medicina izboljšujeta življenje</i> <i>Od kulture elit do množične kulture</i> <i>Prenos znanstvenih dosežkov v gospodarstvo</i> <i>Znanosti za vojne potrebe</i> <i>Posledice uporabe sodobnih znanstvenih dosežkov</i>

6. IZBIRNA TEMA: SPREMINJANJE VSAKDANJKA V 20. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • <i>razložijo vzroke, ki so vplivali na spremenjene odnose v družini v 20. stoletju,</i> • <i>pojasnijo pojav prostega časa kot splošne dobrine v razvitem svetu in načine njegovega preživljanja,</i> • <i>analizirajo vplive družbenih okoliščin na vsakdanjik,</i> • <i>pojasnijo posledice preseljevanj ljudi in pojavne oblike stikov med ljudmi različnih</i> • <i>kulturnih navad,</i> • <i>analizirajo emancipacijo žensk,</i> • <i>ovrednotijo pomen religije v sodobnem svetu,</i> • <i>razložijo vzroke upornišva in konformizma mladih generacij,</i> • <i>opišejo vpliv družbenih gibanj na način razmišljanja v razvitem svetu,</i> • <i>analizirajo spremembe v poklicni strukturi prebivalstva razvitega sveta in jo primerjajo z nerazvitim svetom,</i> • <i>ovrednotijo pomen migracij za medkulturne stike.</i>	<i>Družina in odrasčanje v 20. stoletju</i> <i>Preživljanje prostega časa</i> <i>Spreminjanje življenjskih navad prebivalstva</i> <i>Religije in družba</i> <i>Civilnodružbena gibanja</i> <i>Poklicna struktura prebivalstva v razvitem svetu</i> <i>Migracije in medkulturni stiki ter nasprotja</i>

6. IZBIRNA TEMA: VOJNE V 20. IN 21. STOLETJU

CILJI	VSEBINE
<i>Učenci/učenke:</i> • navedejo glavne značilnosti vojn najnovejšega obdobja; • analizirajo vzroke večjih spopadov 20. stoletja in posledice; • pojasnijo nove tehnologije, ki omogočajo vse večje uničenje, • razložijo vpliv sodobnih vojaških tehničnih iznajdb na življenje po vojni, • analizirajo pojav sodobnega terorizma.	<i>Prva svetovna vojna</i> <i>Državljske vojne</i> <i>Druga svetovna vojna</i> <i>Osvobodilna gibanja</i> <i>Vojne kot posledica blokvske delitve sveta</i> <i>Terorizem</i> <i>Oborožitev v 20. stoletju</i>

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

4.1 Pričakovani rezultati za napredovanje v višji, 7. razred

Učiteljica/učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenke/učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva različne možnosti preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učenkam in učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec/učenka:

- opiše in pokaže osnovno razumevanje najpomembnejših značilnosti posameznih zgodovinskih obdobj,
- opiše zgodovinske vire in preprosto pojasni njihov pomen,
- *pojasni, zakaj so ljudje od preteklosti do danes razmišljali in ustvarjali in navede nekaj preprostih primerov,*
- *analizira in s svojimi besedami preprosto opiše pomen knjižnic, muzejev in arhivov,*
- *na primerih iz vsakdanjega življenja prikaže spoštovanje do različnih kultur,*
- *predstavi določen zgodovinski dogodek ustno, pisno in ilustrativno,*
- *na primerih iz krajevne zgodovine opiše pomen ohranjanja kulturne dediščine..*

4.2 Pričakovani rezultati ob koncu drugega triletja (6. razred)

Učenec/učenka:

- razvije spretnosti za opisovanje in razumevanje najpomembnejših značilnosti posameznih zgodovinskih obdobj in razume smisel in pomen predmeta zgodovina,
- določi časovne enote in obdobja v zgodovini,
- razvije spretnosti razvrščanja zgodovinskih virov po pomembnosti,
- analizira pomen knjižnic, muzejev in arhivov in zna naštetih ustanove, kjer delajo zgodovinarji in kjer se hrani zgodovinske vire,
- *primerja način gradnje skozi velika zgodovinska obdobja,*
- *opíše posledice in pomen izumov za razvoj dejavnosti in delo človeka,*
- *opíše in pojasni začetke znanosti,*
- *pojasni, kako postopek balzamiranja vpliva na razvoj medicine,*
- *opíše namen umetnosti,*
- *pojasni smisel verovanja,*

- primerja vlogo in pomen družine skozi zgodovino,
- primerja položaj moških, žensk in otrok skozi zgodovino,
- opiše, kakšna je bila vzgoja otrok skozi zgodovino,
- primerja življenje na podeželju in v mestu nekoč in danes,
- pojasni razliko med pojmom kulturna in naravna dediščina,
- opiše primere naravne in stavbne dediščine,
- opiše najbolj znane šege in navade v njihovi domači pokrajini,
- zbere podatke o domačih obrteh, ki so se ohranile do danes,
- primerja način prehranjevanja nekoč in danes,
- na primerih opiše, katere so tipične slovenske jedi,
- na primerih opiše, katere so tipične slovenske in madžarske jedi.

4.3 Pričakovani rezultati za napredovanje v višji, 8. razred

Učiteljica/učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenke/učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva možnosti preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učenkam in učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec/učenka:

- opiše osnovne razvojne poteze iz življenja prazgodovinskih ljudi,
- primerja način življenja v posameznih razvojnih stopnjah prazgodovine,
- *opiše nekaj primerov materialne in duhovne kulture predzgodovinskih ljudi na tleh današnje Slovenije,*
- *navede nekaj oblik prazgodovinske umetnosti,*
- razloži, kaj vse je vplivalo na nastajanje prvih civilizacij,
- na primeru starega Egipta opiše najpomembnejše arhitekturne dosežke in razvoj znanja ter religije starih narodov,
- opiše temeljne značilnosti predvsem klasičnega obdobja grške zgodovine,
- opiše širjenje grške kulture po sredozemskem prostoru,
- opiše najpomembnejše vzroke za razvoj rimske države in njen propad,
- našteje najpomembnejše kraje in najdbe iz rimske dobe na področju današnje Slovenije,
- razloži pomen krščanstva za svetovno zgodovino,
- *našteje in opiše nekaj najpomembnejših gradbeni dosežkov in njihov pomen za gospodarstvo in vsakdanjik,*
- *opiše položaj ženske pri starih Grkih in Rimljanih,*
- opiše propadanje antične civilizacije in nastajanje srednjeveške Evrope,
- razloži osnovne poteze fevdalne družbe,
- ob zemljevidu opiše prve slovanske države v Vzhodnih Alpah in Panoniji,
- opiše temeljne značilnosti življenja srednjeveških stanov,
- razloži, kako je potekalo življenje ljudi v srednjeveških mestih,

- opiše nekaj primerov srednjeveške umetnosti,
- *razloži in opiše osnovne kulturne razlike med Vzhodno in Zahodno Evropo,*
- *našteje nekaj temeljnih kulturnih dosežkov neevropskih ljudstev in civilizacij.*

4.4 Pričakovani rezultati za napredovanje v višji, 9. razred

Učiteljica/učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenke/učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva možnosti preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učenkam in učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec/učenka:

- pojasni, kaj je povzročilo velika geografska odkritja,
- primerja meje znanega sveta pred odkritji in po njih,
- navede najpomembnejše zgodovinske osebnosti humanizma in renesanse,
- na primeru iz slovenskega prostora opiše značilnosti renesančne umetnosti,
- *na primeru opiše izbrano indijansko visoko kulturo (Inki, Maji, Azteki),*
- *opiše trgovino s sužnji,*
- *primerja srednjeveško umetnost z renesančno,*
- navede temeljne vzroke za širjenje turške države,
- opiše pomen Martina Lutra za Krščansko cerkev,
- navede imena in dela najpomembnejših slovenskih protestantov,
- *poišče glavne podobnosti in razlike med osmansko državo in evropskimi državami,*
- *opiše prednosti osmanske vojske pred evropskimi,*
- *opiše glavne značilnosti kmečkih uporov na Slovenskem,*
- opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.,
- primerja »splošno šolsko obveznost« *tedaj in danes,*
- navede najpomembnejše razsvetljenske mislece in znanstvenike,
- navede osnovne spremembe za življenje ljudi, ki jih prinese francoska revolucija,
- ugotovi, kako je Napoleon spremenil življenje Evrope,
- ob zemljevidu opiše lego in položaj Ilirskih provinc,
- *primerja baročno in renesančno umetnost,*
- *opiše, kaj je omogočilo nastanek ZDA,*
- *opiše razmere v Franciji pred revolucijo,*
- opiše temelje kapitalistične miselnosti,
- *opiše položaj delavstva v 19. stoletju,*
- *našteje nekatere najpomembnejše izume in nove znanosti,*
- razloži, kaj je to industrijska revolucija in zakaj se je pojavila v Veliki Britaniji,
- na preprostih primerih sklepa o pozitivnih in negativnih posledicah industrializacije,
- ob zemljevidu pokaže spremembe, ki jih je prinesel dunajski kongres,
- pojasni, kako se je širila volilna pravica in kaj so to politične stranke,
- pojasni, kaj pomeni Zedinjena Slovenija,

- *navede, katere države so bile kapitalistične velesile, in pojasni, na čem je bila njihova gospodarska moč,*
- *pojasni, zakaj je Balkanski polotok dobil vzdevek »sod smodnika«,*
- *opiše nekatere najpomembnejše izume in nove znanosti ter njihov vpliv na spremembe življenja ljudi konec 19. stoletja.*

4.5 Pričakovani rezultati ob koncu 9. razreda

Učiteljica/učitelj naj glede na individualne zmožnosti učenke/učenca s poukom doseže čim višjo raven znanja. Pri tem naj upošteva možnosti preverjanja in ocenjevanja, ki naj jih prilagodi posameznim učenkam in učencem (pisno, ustno, plakat, referat ipd.).

Učenec/učenka:

- *opiše temeljne značilnosti vsaj dveh političnih sistemov 20. stoletja in opiše temeljne razlike med dvema oblikama vladavine,*
- *pojasni, kaj so politični prelomi v 20. stoletju,*
- *ob zemljevidu primerja Evropo in preostali svet pred svetovnima vojnama in po koncu hladne vojne,*
- *opiše reševanje sporov v 20. stoletju in vzroke povezovanja Evrope,*
- *opredeli in primerja učinkovitost kapitalističnega in socialističnega gospodarskega modela,*
- *opiše vzroke za gospodarsko rast in krize,*
- *navede najpomembnejše zgodovinske trenutke Slovencev v 20. stoletju,*
- *opiše položaj Slovencev v kraljevini Jugoslaviji, federativni Jugoslaviji in samostojni Sloveniji,*
- *opiše temeljne značilnosti gospodarskega in kulturnega razvoja Slovencev v 20. stoletju,*
- *opiše odločitve Slovencev za lastno državo Slovenijo,*
- *ob virih opiše življenje v Republiki Sloveniji,*
- *razloži težnje Madžarov za utrditev demokratičnega reda, razrešitev nacionalnega vprašanja in ohranitev celovitosti državnega ozemlja,*
- *primerja politično, gospodarsko in kulturno življenje Madžarov pred in po podpisu trianonske pogodbe,*
- *opiše vlogo Madžarske med drugo svetovno vojno (različni pogledi),*
- *opiše potek mirnega prehoda iz sovjetske diktature v demokratično družbo,*
- *oceni vključevanje Madžarske v Evropsko unijo,*
- *pojasni nekatere znanstvene dosežke, ki so spremenili življenje ljudi v 20. stoletju,*
- *opiše način raziskovanja nekoč in v 20. stoletju,*
- *našteje nekaj primerov kulturnih dobrin, značilnih za 20. stoletje,*
- *navede primer prekomernega izkoriščanja naravnih bogastev,*
- *opiše spremenjene odnose v družini v 20. stoletju,*
- *pojasni pojem prostega časa v razvitem svetu in načine njegovega preživljanja,*
- *opiše vzroke in posledice preseljevanj ljudi različnih kultur in navad,*
- *opiše glavne značilnosti vojn najnovejšega obdobja,*
- *pojasni vzroke sodobnih spopadov in posledice,*
- *opiše nove tehnologije, ki omogočajo vse večje uničenje.*

4.6 Pričakovani rezultati ob koncu tretjega triletja

Učenec/učenka:

- navede najpomembnejše dogodke in procese iz svetovne, evropske in nacionalne zgodovine,
- ovrednoti pomen narodne identitete in državne pripadnosti,
- analizira pomen ohranjanja kulturne dediščine na primerih iz krajevne zgodovine,
- razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti posameznih zgodovinskih obdobji,
- z raziskovalnim učenjem poglobi in razširi znanje o vsakdanjem življenju, delu in miselnosti ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih in vzrokih za njihovo spreminjanje,
- z uporabo in učenjem ob raznih zgodovinskih virih in literaturi razvije spretnosti preproste uporabe zgodovinskih raziskovalnih metod,
- razvije spretnosti enostavnih metod analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih podatkov in dokazov iz zgodovinskih virov in literature in informacij, zbranih in izbranih iz drugih medijev, za raziskovanje in poznavanje življenja ljudi v preteklosti,
- razvije spretnosti uporabe zgodovinskih virov in informacij z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije pri pouku zgodovine,
- opiše pomen knjižnic, muzejev in arhivov,
- z učenjem ob raznih in večperspektivnih zgodovinskih virih in literaturi iz različnih medijev razvija spretnosti kritične presoje zgodovinskih dogodkov in pojavov v preteklosti in sodobnosti,
- razvije spretnosti in veščine primerjanja, analiziranja, sintetiziranja, presojanja, oblikovanja samostojnih utemeljenih zaključkov, pogledov, mnenj in stališč, vživeljanja v perspektive in snovanja izvirnih predlogov in rešitev,
- pokaže spoštovanje do različnih kultur, ver, ras in skupnosti,
- razvije pomen vzpostavljanja in ohranjanja enakopravnosti med spoloma,
- predstavi osvojeno znanje ustno, pisno, grafično, ilustrativno in z uporabo tehničnih pripomočkov,
- ob raznovrstnih in večperspektivnih primerih in zgledih iz zgodovine razvije dojemljivost za vrednote, pomembne za življenje v sodobni demokratični družbi,
- kaže samostojnost in odgovorno ravnanje za življenje,
- opiše osnovne razvojne poteze materialne in duhovne kulture prazgodovinskih ljudi,
- primerja način življenja v posameznih razvojnih stopnjah prazgodovine,
- analizira pomen kopičenja znanja, ki je pomagal k izboljševanju življenjskih pogojev,
- *opiše osnovne razvojne poteze materialne in duhovne kulture prazgodovinskih ljudi na tleh današnje Slovenije,*
- *analizira pomen naravnih možnosti in sosednjih kultur na uveljavljanje posameznih pridobitev, ki so pomagale k izboljševanju življenjskih pogojev oziroma uveljavitvi nove stopnje razvoja materialne kulture,*
- *primerja značilne slogovne oblike prazgodovinske umetnosti,*
- *opiše vzroke, ki so vplivali na duhovni svet prazgodovinskih ljudi,*
- razloži dejavnike, ki so vplivali na nastajanje prvih civilizacij,
- analizira vzroke za nastanek arhitekturnih dosežkov in razvoja znanja,
- opiše verske značilnosti starih narodov,
- *ob zemljevidu pojasni, kje so se poleg sredozemskega prostora razvijale tudi druge, oddaljene civilizacije,*

- *ovrednoti doprinos drugih civilizacij k razvoju skupnih znanj človeštva,*
- *opiše temeljne značilnosti predvsem klasičnega obdobja grške zgodovine,*
- *ovrednoti grški prispevek k nastanku evropskega načina mišljenja,*
- *analizira vzroke širjenja grške kulture po sredozemskem prostoru,*
- *opiše razvoj rimske države od republike do cesarstva,*
- *analizira vzroke, ki so omogočili nastanek antičnega sredozemskega imperija in njegov propad,*
- *ugotovi posledice rimske osvojitve naših krajev za tedanje prebivalstvo in današnjo Slovenijo,*
- *opiše pomen poudarjanja razmisleka (filozofija),*
- *razloži zahtevo po opazovanju naravnih zakonitosti (znanost),*
- *analizira razliko med krščanstvom in antičnim panteonom,*
- *našteje in opiše gradbene dosežke in njihov pomen za gospodarstvo in vsakdanjik,*
- *primerja naravne možnosti za razvoj grškega in rimskega gospodarstva,*
- *pojasni pomemben vpliv obmorske lege na gospodarstvo,*
- *razloži pomen gospodarskih stikov za spremembe v mišljenju,*
- *primerja razlike in podobnosti med položajem ženske pri starih Grkih in Rimljanih,*
- *analizira izobrazbo pri teh dveh civilizacijah,*
- *primerja pravo pri starih Grkih in Rimljanih,*
- *opiše propadanje antične civilizacije in nastajanje nove kulture srednjeveške Evrope,*
- *ob zemljevidu opiše oblikovanje političnega zemljevida današnje Evrope,*
- *razloži strukturo fevdalne družbe,*
- *analizira pomen oblikovanja prvih slovanskih držav v Vzhodnih Alpah in Panoniji na nastanek in razvoj slovenskega naroda,*
- *razloži položaj slovenskega prostora in ljudi v okviru Svetega rimskega cesarstva,*
- *opiše temeljne značilnosti življenja srednjeveških stanov,*
- *opiše kulturni in gospodarski pomen srednjeveških samostanov,*
- *razloži vse večji gospodarski in kulturni pomen srednjeveških mest,*
- *analizira srednjeveško umetnost in način razmišljanja,*
- *opiše temeljne značilnosti frankovske, arabske in bizantinske kulture,*
- *analizira kulturne razlike med Vzhodno in Zahodno Evropo,*
- *opiše pomen Indije kot gospodarskega in kulturnega posrednika med Evropo in Kitajsko,*
- *analizira pomen stikov Evrope in Kitajske na primeru Marka Pola,*
- *opiše svetovno mongolsko državo,*
- *našteje temeljne kulturne dosežke ameriških staroselcev,*
- *ob zgodovinski karti navede smeri preseljevanja Madžarov od Urala do Panonske nižine,*
- *opiše okoliščine, ki so pripeljale do ustanovitve madžarske krščanske države,*
- *opiše pomen oblikovanja cerkvenih in kraljevskih županij v okviru dežel krone sv. Štefana,*
- *navede posledice vdora Mongolov in spozna obnovo države po njihovem odhodu,*
- *opredeli družbenogospodarske značilnosti Madžarske v času dinastije Arpadovcev,*
- *opiše gospodarski razcvet Madžarske v času anžuvinske dinastije.*
- *pojasni, zakaj se je začela doba odkritij in opiše (politične, družbene, gospodarske, kulturne) posledice,*
- *primerja meje znanega sveta pred odkritji in po njih,*
- *navede primere, s katerimi opiše značilnosti nove miselnosti,*

- navede pomembne zgodovinske osebnosti in presodijo njihov pomen,
- na primeru slovenskega prostora sklepa, kako sta se humanizem in renesansa razširila zunaj Italije,
- na primeru iz domačega okolja utemelji značilnosti renesančne umetnosti,
- *ob slikovnem gradivu opiše in primerja specifičnosti umetnostnih slogov,*
- *na primeru izbrane indijanske visoke kulture (Inki, Maji, Azteki) utemelji visoko kulturo,*
- *samostojno sklepa o vzrokih in poteku trgovine s sužnji,*
- *ugotovi, kdaj in zakaj se je trgovina s sužnji ustavila,*
- *sklepa o gospodarski in politični podobi Italije ter o vplivu posameznih vladarjev na pojav humanizma in renesanse,*
- *primerja srednjeveško umetnost z renesančno,*
- navede vzroke za širjenje turške države in sklepa o posledicah,
- opiše nastop Martina Lutra in ovrednoti njegov pomen,
- opiše, kaj se je zgodilo z enotnostjo Krščanske cerkve,
- navede imena in dela slovenskih protestantov in sklepa o njihovem pomenu za razvoj slovenske kulture,
- utemelji posledice širjenja osmanskega imperija, reformacije in protireformacije na Slovenskem,
- ovrednoti vlogo Madžarov pri organizaciji obrambe pred turškimi vpadi,
- navede spremembe, ki jih je Madžarom v kulturnem razvoju prinesel humanizem,
- pojasni vzroke in posledice razpada srednjeveške madžarske države,
- *opiše, kako je bila urejena osmanska država,*
- *poišče podobnosti in razlike med osmansko državo in evropskimi državami,*
- *opiše prednosti, ki jih je imela osmanska vojska pred evropskimi,*
- *primerja različne veje reformacije,*
- *analizira, zakaj so se pri nas med kmečkim prebivalstvom pojavile ljudske pobožnosti,*
- *opiše vzroke in posledice kmečkih uporov po Evropi,*
- *umesti upore v slovenskih zgodovinskih deželah v evropski prostor,*
- primerja oblike vladanja pred absolutizmom in v času absolutizma,
- opiše reforme Marije Terezije in Jožefa II. in sklepa o posledicah za različne sloje ljudi,
- vrednoti posledice reform za posamezne družbene sloje habsburške monarhije,
- razloži odnos Madžarov do uvedbe reform Marije Terezije in Jožefa II.,
- primerja »splošno šolsko obveznost« *tedaj in danes,*
- opiše značilnosti nove miselnosti ter navede pomembne razsvetljenske mislece in znanstvenike,
- utemelji, zakaj so se nekateri francoski filozofi zgledovali po Angliji,
- sklepa, zakaj nastanku ZDA pravimo tudi ameriška revolucija,
- ob virih opiše vzroke za francosko revolucijo in navede posledice,
- ugotovi in utemelji, kako je Napoleon končal francosko revolucijo in njene ideje razširil po Evropi,
- ob zemljevidu opiše položaj Ilirskih provinc in analizira njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti,
- *samostojno poišče podatke in primerja pojem država tedaj in danes,*
- *na primeru poljubno izbranega vladarja ugotavlja, kolikšen je bil njegov vpliv na razvoj države, ki jo je vodil,*

- *primerja baročno in renesančno umetnost,*
- *utemelji, ali je in koliko je nastanek ZDA spodnesel stari red v Evropi,*
- *opiše razmere v Franciji pred revolucijo in analizira njihov vpliv na izbruh revolucije,*
- *analizira pojem kapital in opiše temelje kapitalistične miselnosti,*
- *primerja gospodarske dejavnosti, ki so bile razvite v Veliki Britaniji in na Nizozemskem,*
- *opiše prizadevanja za rešitev delavskega vprašanja,*
- *analizira vzroke in posledice otroškega dela ter postopno omejevanje le-tega,*
- *utemelji, kateri so najpomembnejši izumi in nove znanosti, ter navede njihov vpliv na spremembe življenja ljudi,*
- *navede vzroke in posledice otroškega dela ter postopno omejevanje le-tega,*
- *razloži industrijsko revolucijo in ugotovi vzroke, zakaj se je pojavila v Veliki Britaniji,*
- *ob virih sklepa o pozitivnih in negativnih posledicah industrializacije,*
- *sklepa o povezanosti znanosti in kapitala,*
- *primerja zemljevid Evrope v času Napoleona in po dunajskem kongresu ter opiše razlike,*
- *pojasni zahteve madžarskega naroda, navedejo začetne dosežke revolucije, opišejo osvobodilni boj in njegov zlom,*
- *utemelji značilnosti konservativnega in liberalnega političnega prepričanja v 19. stoletju,*
- *opiše širjenje volilne pravice in nastanek strank,*
- *utemelji prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank,*
- *opiše politični, gospodarski in socialni položaj Madžarske v dualistično urejeni državi,*
- *ob virih navede, katere države so bile novoveške kapitalistične velesile, in pojasni, na čem je bila njihova gospodarska moč,*
- *primerja pomen Japonske in ZDA ob koncu 19. stoletja in danes,*
- *analizira vzroke, zaradi katerih je Balkanski polotok dobil vzdevek »sod smodnika«,*
- *opredeli in opiše temeljne značilnosti političnih sistemov 20. stoletja,*
- *pojasni razliko med demokratičnimi, diktatorskimi in totalitarnimi oblikami vladavine,*
- *navede največje politične prelome v 20. stoletju,*
- *ob zemljevidu primerja Evropo in svet pred svetovnima vojnoma in po koncu hladne vojne,*
- *analizira razliko med vojaškim in političnim reševanjem sporov,*
- *razloži vzroke političnega povezovanja Evrope,*
- *opredeli in razlikuje temeljne značilnosti gospodarskih sistemov 20. in 21. stoletja,*
- *primerja učinkovitost kapitalističnega in socialističnega gospodarskega modela,*
- *ugotavlja vzroke za gospodarsko rast in krize,*
- *opiše vzroke za gospodarsko povezovanje Evrope,*
- *navede najpomembnejše zgodovinske odločitve Slovencev v 20. stoletju,*
- *primerja nacionalni položaj Slovencev v Avstro-Ogrski, kraljevini Jugoslaviji, federativni Jugoslaviji in samostojni Sloveniji,*
- *opiše gospodarski in kulturni razvoj Slovencev v 20. stoletju,*
- *analizira vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo,*
- *opiše ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji,*
- *razloži težnje Madžarov za utrditev demokratičnega reda, razrešitev nacionalnega vprašanja in ohranitev celovitosti državnega ozemlja,*

- primerja politično, gospodarsko in kulturno življenje Madžarov pred in po podpisu trianonske pogodbe,
- analizira vlogo Madžarske med drugo svetovno vojno (različni pogledi),
- opiše družbene, gospodarske in politične reforme v času destalinizacije,
- opiše potek mirnega prehoda iz sovjetske diktature v demokratično družbo,
- oceni vključevanje Madžarske v evropsko integracijo,
- *pojasni, kateri znanstveni dosežki so najpomembneje vplivali na življenjski slog ljudi v 20. stoletju,*
- *primerja način raziskovanja nekoč, ko so bili raziskovalci samostojno delali v majhnih lastnih laboratorijih, in v 20. stoletju, ko je država spodbujala in financirala znanstveno delo,*
- *primerja razliko med kulturnimi dobrinami, namenjenimi ozki eliti ljudi, in množično dostopnimi kulturnimi dobrinami,*
- *pojasni soodvisnost izobrazbene strukture prebivalstva in hitrejšega gospodarskega razvoja,*
- *kritično ovrednoti pretirano rabo okoljskih potencialov,*
- *razloži vzroke, ki so vplivali na spremenjene odnose v družini v 20. stoletju,*
- *pojasni prosti čas kot splošno dobro v razvitem svetu in načine preživljanja prostega časa,*
- *analizira vplive družbenih okoliščin na vsakdanjik,*
- *pojasni posledice preseljevanj ljudi in pojavne oblike stikov med ljudmi različnih kulturnih navad,*
- *opiše glavne značilnosti vojn najnovejšega obdobja,*
- *pojasni vzroke sodobnih spopadov in posledice,*
- *opiše nove tehnologije, ki omogočajo vse večje uničenje,*
- *razloži vpliv sodobnih vojaških tehničnih iznajdb na življenje po vojni.*

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Medpredmetne povezave se lahko izvajajo na ravni vsebin ali na ravni poglobljanja procesnih znanj. Nekatere medpredmetne povezave so stalnica pri pouku zgodovine, spet druge se lahko še uveljavijo na novo. Priporoča se tudi sodelovanje učiteljev različnih predmetov pri načrtovanju ure zgodovine. Tako lahko na primer pri obravnavi reformacije uro popestri učitelj slovenskega jezika, ki problem razloži še iz drugega zornega kota, učitelja pa uro pripravita in izvedeta skupaj.

- **Geografija:** Tesnejše in časovno povezovanje z vsebinami predmeta geografija je še zlasti priporočljivo pri tistih zgodovinskih temah, ki zahtevajo dobro prostorsko orientacijo. Tudi sicer priporočamo, naj bo delo z zemljevidom ves čas prisotno pri temah, ki to zahtevajo (dežele starega Orienta, antični svet, Karantanija, velika geografska odkritja, obe svetovni vojni, dekolonizacija, globalizacija ...).
- **Slovenščina:** Zgodovinska dejstva, pojave in procese pri pouku zgodovine ilustriramo tudi s poljudnoznanstvenimi pa tudi umetniški odlomki zgodovinske narave, saj poživljajo in osvečujejo zgodovinsko snov. Pouk zgodovine se pri obravnavi preteklih zgodovinskih dogodkov in tedanjih vrednot smiselno povezuje z vedenji, pridobljenimi pri slovenščini.
- **Madžarščina:** Določene obravnavane dogodke in pojave iz madžarske zgodovine dopolnjujemo z ustreznimi odlomki in vsebinami iz madžarske književnosti, ki omogočajo celostno spoznavanje družbenega, kulturnega in socialnega razvoja madžarskega naroda v različnih zgodovinskih obdobjih.
- **Šolska knjižnica:** Učitelj zgodovine naj določene vsebine izvede v povezavi s šolskim knjižničarjem. Z izbranimi vsebinami knjižnično informacijskega znanja naj skupaj oblikujeta informacijsko pismenega učenca, ki bo sposoben pridobiti, izbrati, ovrednotiti, uporabiti in predstaviti informacije tako v knjižnici kot v informacijskih virih drugih institucij, npr. v arhivu, muzeju ipd.
- **Glasbena vzgoja:** Pri obravnavi učnih tem o življenjskem vsakdanjiku in kulturnih dosežkih v zgodovinskih obdobjih se pouk zgodovine povezuje z glasbeno vzgojo. V določenih primerih lahko učitelj zgodovine uporabi pri uri glasbeno kuliso, torej glasbo iz določenega časovnega obdobja (npr.: pri baroku baročno glasbo).
- **Likovna vzgoja; tehnika in tehnologija:** Pri projektne delu in raznih dejavnostih (krožki, raziskovalne naloge, druge šolske dejavnosti) je lahko tudi skupno načrtovanje izdelkov, vezanih na zgodovinsko tematiko (slika, risba, maketa ...).
- **Državljska vzgoja in etika:** Pri obravnavi številnih vsebin se ta predmet povezuje z zgodovino. Učitelj lahko z aktivnimi metodami (mini debatni format, igra vlog) poveže zgodovino in državljansko vzgojo in etiko. Pomembno je tudi, da zgodovina ter državljanska vzgoja in etika v povezavi učencem posredujeta pomembne vrednote z vidika vzgoje za demokratično državljanstvo.

- Matematika in naravoslovni predmeti: tudi ti predmeti se lahko povezujejo z zgodovino. Za razumevanje časa in povezovanje dogodkov je nujna matematična predstavljivost (štetje let, npr.: pred našim štetjem), lahko pa se povezujeta tudi v konkretnih zgodovinskih primerih (npr.: Pitagora, Arhimed, Jurij Vega). Enako velja tudi za nekatere druge naravoslovne predmete (fizika, kemija, biologija).
- Kulturna vzgoja oziroma oblikovanje človekove kulturne zavesti in izražanja spada med osrednje elemente vseživljenjskega učenja, saj pomembno prispeva h celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika.

V učne vsebine, metode in tehnike pri različnih predmetih je treba vključiti tudi kulturnovzgojne elemente (kulturna vzgoja kot kroskurikularna tema). Učitelj naj z osebnim zgledom, navajanjem učencev na spremljanje kulturnih dejavnosti in s spodbudami za aktivno vključevanje prispeva k njihovem osebnostnemu razvoju. Pomaga jim razvijati zmožnost kulturnega izražanja, razvija njihove bralne navade in jih usposablja za sprejemanje, razumevanje in uživanje oblik kulturnega izražanja in tradicij (medkulturno razumevanje). Učitelj z raznovrstnimi pristopi (motivacija, vsebine, metode in oblike dela) učence spodbuja h kritičnemu, zlasti pa ustvarjalnemu odnosu do kulture. Spodbuja naj tudi medkulturni dialog in pri mladih oblikuje čut za etično, estetsko in duhovno dimenzijo.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učni načrt za zgodovino temelji na učnocielnem in procesnorazvojnem modelu, ki predvideva celosten koncept pouka. Pri tem modelu izhajamo iz učenčevega predznanja. Učencem morajo biti zagotovljene možnosti za izgrajevanje vseživljenjskega znanja, veščin in procesov ter (samo) preverjanje in (samo)ocenjevanje teh znanj v skladu z zakonskimi določili.

Pri učencih s posebnimi potrebami mora učitelj zagotoviti ustrezne pogoje dela (z upoštevanjem ustreznih prilagoditev iz učnega načrta za zgodovino, individualiziranega programa učenca in Navodil za delo z učenci s posebnimi potrebami – Zavod RS za šolstvo, 2003), v letni pripravi opredeli tiste cilje in znanja, ki jih bo učenec s svojimi specifičnimi zmožnostmi lahko dosegel.

Ker učni načrt predvideva obvezne in izbirne teme, predlagamo, da učitelj teme izbira predvsem na podlagi interesa učencev. Predlagamo, da poskuša učitelj v primeru, ko poučuje v več paralelkah, v različnih paralelkah izbrati različne izbirne teme.

Učni cilji in vsebine so zaradi logične nadgradnje v učnem načrtu razporejeni kronološko progresivno, vendar lahko učitelj pri aktualnih temah upošteva bolj monografski način, kar pomeni, da izbrano temo ali problem obdela celostno. Pri tem je pomembno, da so zgodovinska spoznanja aktualizirana, saj s tem učence usposabljammo za aktivno in kritično dojetje sodobnega sveta. Opozoriti je treba, da so učni cilji zapisani nekoliko bolj splošno, konkretne operative cilje pa učitelj zasnuje sam na podlagi učnih ciljev. Prav tako je pri branju učnega načrta treba opozoriti, da učne vsebine ne pomenijo vsaka zase ene učne enote, ampak je presoja o tem, koliko učnih vsebin tvori eno učno enoto, v domeni učitelja in njegove strokovne avtonomije.

Učitelj v procesu učenja in poučevanja v skladu s sodobnimi smernicami v razredu nastopa kot mentor, svetovalec in vodnik učenca. Učencem svetuje in jih usmerja pri njihovem samostojnem delu. Učenci naj imajo možnost rezultate svojega dela predstaviti na njim lasten način, s čimer učitelj spodbuja aktivno vlogo učencev v razredu in njihovo zanimanje za zgodovino.

Struktura posodobljenega učnega načrta za zgodovino omogoča učitelju uporabo raznovrstnih aktivnih učnih oblik in metod v skladu s sodobnimi didaktično-metodičnimi priporočili. Pri tem učitelj upošteva tudi individualne razlike med učenci.

Učitelj učence s sodobnimi učnimi metodami in pristopi (projektno delo, raziskovalno delo, terensko delo, učenje z odkrivanjem, sodelovalno učenje, igra vlog in simulacije ...) usmerja k samostojnemu delu v interakciji z drugimi učenci. Raznovrstne učne metode učence motivirajo in jih uvajajo v samostojno delo z viri (pisnimi, slikovnimi, ustnimi in IKT). Pri pouku naj se spodbuja tudi uporabo sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Za sodobni pouk zgodovine je izrednega pomena tudi sodelovanje z drugimi institucijami, povezanimi z zgodovino in kulturno dediščino (na primer muzeji, arhivi, knjižnicami itd.), saj ob tem učenci razvijajo spretnosti pridobivanja novih informacij ter razvijajo odnos do ohranjanja in vrednotenja kulturne dediščine.

Pouk zgodovine poteka v slovenskem in madžarskem jeziku. Obravnava učnih vsebin poteka v slovenskem jeziku, utrjevanje, povzetki in uporaba temeljne zgodovinske terminologije pa v slovenskem in madžarskem jeziku. Obravnava učnih vsebin iz madžarske zgodovine poteka v madžarskem jeziku, poglobljanje, utrjevanje in povzetek le-teh pa v obeh jezikih.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Pri preverjanju in ocenjevanju znanja mora učitelj opredeliti jasne cilje in merila, ki jih oblikuje glede na pričakovane dosežke. V skladu z zakonskimi določili in spoznanji sodobne didaktike učitelj uporablja raznovrstne oblike preverjanja in ocenjevanja. Pri tem pri učencih spodbuja občutek, da je rezultat uspešnosti le del njegovega prizadevanja v procesu vseživljenjskega učenja. Učitelj naj spodbuja učenke in učence k samostojnemu delu in tudi k raziskovalni dejavnosti, rezultat takega dela so lahko plakati, referati, samostojni nastopi ipd. Predvsem pa naj bo pri vrednotenju dosežkov pozoren na:

- zmožnost sporočanja informacij,
- sposobnost časovnih in prostorskih zgodovinskih predstav,
- razvijanje zgodovinskega mišljenja.

Učitelj naj učencem ponudi priložnosti, da sami preverijo svoje znanje in da dobijo ustrezno povratno informacijo o svojem znanju. Učitelji naj preverjajo in ocenjujejo tista znanja, spretnosti in veščine, ki spadajo k obveznemu delu učnega načrta (obvezne teme) ter znanja, ki so jih obravnavali pri izbirnem delu učnega načrta (izbirne teme). Tudi izbrane izbirne teme učitelj preverja in ocenjuje.

Pri učencih s posebnimi potrebami je zelo pomembno individualno vrednotenje (Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju), kjer učitelj spoštuje osebnostno integriteto, zmožnosti in različnost med učenci.

OSNOVNA ŠOLA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

9 789612 348045